

НАЦРТ

ЗАКОНА О ЗАБРАНИ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

Текст је измењен у складу са препорукама изнетим на јавној расправи одржаној од 12/11/2008 до 12/12/2008 године.

Београд, 09. јануар 2009.

Забрањено је вршење права утврђених овим законом противно циљу у коме су призната или са намером да се повреде или ограниче права других.

II ОПШТА ЗАБРАНА И ОБЛИЦИ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

Начело једнакости

Члан 4.

Сви су једнаки и уживају једнак положај и једнаку правну заштиту, без обзира на лична својства.

Свако је дужан да поштује начело једнакости, односно забрану дискриминације.

Облици дискриминације

Члан 5.

Облици дискриминације су непосредна и посредна дискриминација, као и повреда начела једнаких права и обавеза, виктимизација, удруживање ради вршења дискриминације, говор мржње и узнемиравање и понижавајуће поступање.

Непосредна дискриминација

Члан 6.

Непосредна дискриминација постоји ако се лице или група, због његовог односно њиховог личног својства у истој или сличној ситуацији, било којим актом, радњом или пропуштањем, стављају или су стављени у неповољнији положај, или би могли бити стављени у неповољнији положај.

Посредна дискриминација

Члан 7.

Посредна дискриминација постоји ако се лице или група, због његовог односно њиховог личног својства, ставља у неповољнији положај актом, радњом или пропуштањем које је привидно засновано на начелу једнакости и забране дискриминације, осим ако је то оправдано законитим циљем, а средства за постизање тог циља су примерена и нужна.

Поведа начела једнаких права и обавеза

Члан 8.

Поведа начела једнаких права и обавеза постоји ако се лицу или групи, због његовог односно њиховог личног својства, неоправдано ускраћују права и слободе или намећу обавезе које се у истој или сличној ситуацији не ускраћују или не намећу другом лицу или групи, ако су циљ или последица предузетих мера неоправдани, као и ако не постоји сразмера између предузетих мера и циља који се овим мерама остварује.

Виктимизација

Члан 9.

7. Дискриминација која доводи до тешких последица по дискриминисаног, друга лица или имовину, а нарочито ако се ради о кажњивом делу код кога је претежна или искључива побуда за извршење била мржња односно нетрпељивост према оштећеном која је заснована на његовом личном својству.

Посебне привремене мере

Члан 14.

Не сматрају се дискриминацијом посебне привремене мере донете на основу закона или другог прописа, ради постизања пуне равноправности, заштите и напретка лица односно групе који се налазе у неједнаком положају.

III ПОСЕБНИ СЛУЧАЈЕВИ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

Дискриминација у поступцима пред органима јавне власти

Члан 15.

Свако има право на једнак приступ и једнаку заштиту својих права пред судовима и другим органима јавне власти.

Дискриминаторско поступање судије, судије поротника, јавног тужиоца односно заменика тужиоца, сматра се несавесним вршењем судијске, односно тужилачке функције.

Дискриминаторско поступање службеног лица, односно одговорног лица у органу јавне власти, сматра се тежом повредом радне дужности.

Дискриминација у области рада

Члан 16.

Забрањена је дискриминација у области рада, односно нарушавање једнаких могућности за заснивање радног односа или уживање под једнаким условима свих права у области рада, као што су право на рад, на слободан избор запослења, на напредовање у служби, на стручно усавршавање и професионалну рехабилитацију, на једнаку накнаду за рад једнаке вредности, на правичне и задовољавајуће услове рада, на одмор, на образовање и ступање у синдикат, као и на заштиту од незапослености.

Заштиту од дискриминације из става 1. овог члана ужива лице у радном односу, лице које обавља привремене и повремене послове или послове по уговору о делу или другом уговору, лице на допунском раду, лице које обавља јавну функцију, припадник војске, лице које тражи посао, студент и ученик на пракси, лице на стручном оспособљавању и усавршавању без заснивања радног односа, волонтер и свако друго лице које по било ком основу учествује у раду.

Не сматра се дискриминацијом прављење разлике, искључење или давање првенства због особености одређеног посла код кога лично својство лица представља стварни и одлучујући услов обављања посла, ако је сврха која се тиме жели постићи оправдана, као и предузимање мера заштите према појединим

Дискриминација на основу пола

Члан 20.

Дискриминација постоји ако се поступа противно начелу равноправности полова, односно начелу поштовања једнаких права и слобода жена и мушкараца у политичком, економском, културном и другом аспекту јавног, професионалног, приватног и породичног живота.

Забрањено је ускраћивање права или јавно или прикривено признавање погодности с обзиром на пол, физичко и друго насиље, експлоатација, изражавање мржње, омаловажавање, уцењивање и узнемиравање с обзиром на пол, као и јавно заговарање, подржавање и поступање у складу са предрасудама, обичајима и другим друштвеним обрасцима понашања који су засновани на идеји подређености или надређености полова, односно стереотипних улога полова.

Дискриминација на основу родног идентитета и сексуалне оријентација

Члан 21.

Родни идентитет и сексуална оријентација је приватна ствар и нико не може бити позван да се јавно изјасни о свом родном идентитету и сексуалној оријентација.

Свако има право да изрази свој родни идентитет и сексуалну оријентацију, а дискриминаторско поступање због израженог родног идентитета и сексуалне оријентације је забрањено.

Права призната ст. 1. и 2. овог члана односе се и на случајеве транссексуалности.

Дискриминација деце

Члан 22.

Свако дете, односно малолетник, има једнака права и заштиту у породици, друштву и држави, без обзира на његова или лична својства родитеља, старатеља и чланова породице.

Забрањено је дискриминисати дете, односно малолетника, према брачном, односно ванбрачном рођењу, јавно позивање на давање предности деци једног пола у односу на децу другог пола, као и прављење разлике према имовном стању, професији и другим обележјима друштвеног положаја, активностима, израженом мишљењу или уверењу дететових родитеља, односно старатеља и чланова породице.

Дискриминација на основу старосног доба

Члан 23

Забрањено је дискриминисати лица на основу старосног доба.

Стари имају право на достојанствене услове живота без дискриминације, а посебно право на једнак приступ и слободу од занемаривања и узнемиравања у коришћењу здравствених и других јавних услуга.

Свака полсаничка група у Народној скупштини има право да Одбору предложи кандидата за Повереника.

За Повереника може бити изабран држављанин Републике Србије који испуњава следеће услове:

1. да је дипломирани правник;
2. да има најмање десет година искуства на правним пословима у области заштите људских права;
3. да поседује високе моралне и стручне квалитете.

Повереник не може обављати другу јавну или политичку функцију, нити професионалну делатност.

Мандат

Члан 29.

Повереник се бира на време од пет година.

Исто лице може бити највише два пута изабрано на положај Повереника.

Члан 30.

Мандат Повереника престаје пре истека рока на који је изабран:

1. подношењем оставке у писаном облику Народној скупштини;
2. разрешењем од стране Народне скупштине због нестручног и несавесног рада;
3. разрешењем од стране Народне скупштине када се правноснажном одлуком суда утврди да је Повереник починио кривично дело;
4. губитком држављанства;
5. смрћу.

Народна скупштина доноси одлуку о разрешењу Повереника већином од укупног броја посланика, на предлог Одбора.

Народна скупштина у року од три месеца од престанка мандата Повереника бира новог Повереника.

До избора новог Повереника, његову дужност врши један од помоћника.

Положај

Члан 31.

Повереник је самосталан и независан у вршењу своје функције.

Повереник има право на плату једнаку плати судије Врховног суда, као и право на накнаду трошкова насталих у вези са вршењем своје функције.

Повереник ужива имунитет који уживају посланици у Народној скупштини.

Стручна служба Повереника

Члан 32.

Повереник има стручну службу која му помаже у вршењу његових надлежности.

Повереник именује три помоћника.

Повереник доноси акт, за који сагласност даје Народна скупштина, којим уређује организацију своје стручне службе.

V ПОСТУПАЊЕ ПРЕД ПОВЕРЕНИКОМ

Подношење притужбе

Члан 35.

Лице које сматра да је претрпело дискриминацију подноси Поверенику притужбу у писаном облику или усмено на записник, без обавезе плаћања таксе или друге накнаде.

Уз притужбу се подnose и докази о претрпљеном акту дискриминације.

У име и уз сагласност лица чије је право повређено, притужбу може поднети организација која се бави заштитом људских права или друго лице.

Повереник доставља притужбу лицу против које је поднета, у року од 7 дана од дана пријема притужбе.

Члан 36.

Повереник поступа по притужби без обзира на то да ли су коришћена друга правна средства за отклањање повреде права на коју подносилац указује.

Повереник не поступа по притужби ако је очигледно да нема повреде права на коју подносилац указује, ако је у истој ствари већ поступао а нису понуђени нови докази, као и ако утврди да је због протеча времена од учињене повреде права, немогуће постићи сврху поступања.

Утврђивање чињеничног стања

Члан 37.

По пријему притужбе Повереник утврђује чињенично стање увидом у документа и узимањем изјаве од подносиоца притужбе, лица против којег је притужба поднета као и од других лица.

Лице против кога је притужба поднета може се изјаснити о наводима притужбе у року од 15 дана од дана њеног пријема и дати сагласност за спровођење поступка споразумног решавања спора.

Мирење

Члан 38.

Повереник посредује у поступку споразумног решавања спора уз сагласност подносиоца притужбе и лица против кога је притужба поднета, а пре предузимања других радњи у поступку.

На поступак мирења из става 1. овог члана сходно се примењују правила закона којим се уређује поступак медијације.

Мишљење и препоруке

Члан 39.

Повереник даје мишљење о томе да ли је дошло до повреде одредаба овог закона у року од 60 дана од дана подношења притужбе, и о томе обавештава подносиоца и лице против кога је притужба поднета.

2. утврђење да је тужени дискриминаторски поступао према тужиоцу или другоме;
3. извршење радње ради уклањања последица дискриминаторског поступања;
4. накнада материјалне и нематеријалне штете;
5. објављивање пресуде донете поводом неке од тужби из тачака 1–4. овог члана.

За подношење тужбе из става 1. тачка 2. овог члана, тужилац не мора учинити вероватним постојање правног интереса.

Тужбе против аката Повереника

Члан 45.

Лице против кога је изречена мера јавне осуде, има право да против аката Повереника:

1. поднесе тужбу за утврђење да није дискриминаторски поступао, као и
2. да захтева да се објави пресуда донета поводом тужбе из тачке 1. овог става.

За подношење тужбе из става 1. тачка 1. овог члана, тужилац не мора учинити вероватним постојање правног интереса.

Привремена мера

Члан 46.

Тужилац може уз тужбу, у току поступка, као и по окончавању поступка, све док извршење не буде спроведено, захтевати да суд привременом мером забрани дискриминаторско поступање да би се отклонила опасност од насиља или настанка веће материјална или нематеријална штета.

У предлогу за издавање привремене мере мора се учинити вероватним да постоји конкретна опасност повреде права због дискриминаторског поступања, односно да је мера потребна да би се отклонила опасност од насиља или настанак веће материјалне или нематеријалне штете.

О предлогу за издавање привремене мере суд је дужан да донесе одлуку без одлагања, а најкасније у року од три дана од дана пријема предлога.

Правила о терету доказивања

Члан 47.

Ако је суд утврдио да је извршена радња непосредне дискриминације, или је то међу странкама неспорно, тужени се не може ослободити од одговорности доказивањем да није крив.

Уколико тужилац учини вероватним да је тужени извршио акт дискриминације, терет доказивања да услед тог акта није дошло до повреде начела једнакости, односно начела једнаких права и обавеза сноси тужени.

Тужбе других лица

Члан 48.

Новчаном казном од 10.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај службено лице односно одговорно лице у органу јавне власти ако понови дискриминаторско поступање (члан 15, став 3.).

Члан 53.

Новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара казниће се за прекршај правно лице односно предузетник, ако на основу личног својства лицу које обавља привремене и повремене послове, лицу на допунском раду, студенту и ученику на пракси, лицу на стручном оспособљавању и усавршавању без заснивања радног односа, односно волонтеру, нарушава једнаке могућности за заснивање радног односа или уживање под једнаким условима свих права у области рада.

Новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана, одговорно лице у правном лицу, односно у органу јавне власти, као и физичко лице.

Члан 54.

Новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара казниће се за прекршај правно лице односно предузетник, ако у оквиру своје делатности, на основу личног својства лица или групе, одбије пружање услуге, за пружање услуге тражи испуњење услова који се не траже од осталих лица или група, односно ако у пружању услуге неоправдано да првенство другом лицу или групи (члан 17, став 1.).

Новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара казниће се за прекршај правно лице односно предузетник, власник односно корисник објекта у јавној употреби или јавне површине, ако лицу или групи на основу њиховог личног својства онемогући приступ тим објектима односно површинама (члан 17, став 2.).

Новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана, одговорно лице у правном лицу, односно у органу јавне власти, као и физичко лице.

Новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај из става 2. овог члана, одговорно лице у правном лицу, односно у органу јавне власти, као и физичко лице.

Члан 55.

Новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице у органу јавне власти ако посебне слободе и права неоправдано обезбеди припадницима појединих вероисповести (члан 18, став 1.).

Новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара казниће се за прекршај правно лице односно предузетник, ако лицу или групи ускрати право на стицање, задржавање, изражавање и промену верских уверења, односно право да поступају у складу са својим верским уверењима (члан 18, став 2.).

Новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај из става 2. овог члана, одговорно лице у правном лицу, односно у органу јавне власти, као и физичко лице.

Новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана одговорно лице у правном лицу, односно у органу јавне власти, као и физичко лице.

Члан 60.

Новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара казниће се за прекршај правно лице или предузетник ако занемарује или узнемирава лице на основу старосног доба у пружању здравствених или других јавних услуга (члан 22а., став 1.).

Новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана одговорно лице у правном лицу, односно у органу јавне власти, као и физичко лице.

Члан 61.

Новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара казниће се за прекршај правно лице или предузетник ако дискриминише лице или групу због њихових политичких убеђења или припадности, односно неприпадности политичкој странци (члан 24, став 1.)

Новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана одговорно лице у правном лицу, односно у органу јавне власти, као и физичко лице.

Члан 62.

Новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара казниће се за прекршај правно лице или предузетник ако лицу или групи на основу њиховог личног својства неоправдано одбије пружање здравствених услуга, постави посебне услове за пружање здравствених услуга који нису оправдани медицинским разлозима, одбије постављање дијагнозе и ускрати информације о тренутном здравственом стању, предузетим или намераваним мерама лечења или рехабилитације, као и ако их узнемирава, вређа и омаловажава у току боравка у здравственој установи (члан 26, став 2.)

Новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана одговорно лице у правном лицу, односно у органу јавне власти, као и здравствени радник.

Члан 63.

Новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара казниће се за прекршај правно лице или предузетник ако не поступи по препоруци Повереника или по њој поступи само делимично (члан 40, став 1.)

Новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана одговорно лице у правном лицу, односно у органу јавне власти, као и здравствени радник.

IX ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Избор Повереника

Члан 64.

Народна скупштина изабраће Повереника у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Доношење аката Повереника

Члан 65.

Повереник доноси акт о организацији своје стручне службе, као и пословник о раду, у року од 45 дана од дана када је изабран.

Ступање на снагу Закона

Члан 66.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у *Службеном гласнику Републике Србије*.

Члан 56.

Новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара казниће се за прекршај васпитна односно образовна установа која лицу или групи, на основу њиховог личног својства неоправдано отежа или онемогући упис, односно искључи их из васпитне односно образовне установе (члан 19, став 2.).

Новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана, одговорно лице у васпитној односно образовној установи.

Новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара казниће се за прекршај правно лице или предузетник ако дискриминише васпитну односно образовну установу или лица која користе или су користили услуге ових установа (члан 19, став 3.).

Новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај из става 3. овог члана, одговорно лице у правном лицу, односно у органу јавне власти, као и физичко лице.

Члан 57.

Новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара казниће се за прекршај правно лице које ускрати право или призна погодности с обзиром на пол, односно експлоатише лице или групу с обзиром на пол (члан 20, став 2.).

Новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара казниће се за прекршај предузетник ако ускрати право или призна погодности с обзиром на пол, односно врши физичко и друго насиље, експлоатацију, изражава мржњу, омаловажава, уцењује и узнемирава лице или групу с обзиром на пол.

Новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај из става 2. овог члана одговорно лице у правном лицу, односно у органу јавне власти, као и физичко лице.

Члан 58.

Новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара казниће се за прекршај правно лице или предузетник ако лице или групу позове да се јавно изјасне о свом родном идентитету и сексуалној оријентацији, односно ако спречи изражавање њиховог родног идентитета и сексуалне оријентације (члан 21, став 1. и 2.).

Новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана одговорно лице у правном лицу, односно у органу јавне власти, као и физичко лице.

Члан 59.

Новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара казниће се за прекршај правно лице или предузетник ако дискриминише дете, односно малолетника према брачном, односно ванбрачном рођењу, јавно позива на давање предности деци једног пола у односу на децу другог пола или прави разлику према имовном стању, професији и другим обележјима друштвеног положаја, активностима, израженом мишљењу или уверењу његових родитеља, односно старатеља и чланова породице (члан 22, став 2.)

Тужбе из члана 44, тачке 1, 2, 3 и 5. може поднети Повереник и организација која се бави заштитом људских права, односно права одређене групе лица.

Ако се дискриминаторско поступање односи искључиво на одређено лице, тужиоци из става 1. овог члана могу поднети тужбу само уз њихов пристанак.

Лице које се свесно изложило дискриминаторском поступању, у намери да непосредно провери примену правила о забрани дискриминације у конкретном случају, може поднети тужбу из члана 44, тачке 1, 2, 3 и 5. овог закона.

Лице из става 3. овог члана дужно је да обавести Повереника о намераваној радњи, осим ако околности то не дозвољавају, као и да о обављеној радњи извести Повереника у писаном облику.

Ако лице из става 3. овог члана није поднело тужбу, суд га може саслушати као сведока.

Према лицу из става 3. овог члана не може се истицати приговор подељене одговорности за штету која потиче од акта дискриминације

VII НАДЗОР

Надзор над спровођењем закона

Члан 49.

Надзор над спровођењем овог закона врши министарство надлежно за људска и мањинска права, осим ако је посебним законом вршење надзора поверено другом министарству.

Годишњи извештај Повереника

Члан 50.

Повереник подноси Народној скупштини годишњи извештај о стању у области заштите равноправности, који садржи оцену рада органа јавне власти, пружалаца услуга и других лица, уочене пропусте и препоруке за њихово отклањање.

Извештај може да садржи и наводе о спровођењу закона и других прописа, односно потреби доношења или измене прописа ради спровођења и унапређивања заштите од дискриминације.

Извештај садржи сажетак који се објављује у *Службеном гласнику Републике Србије*.

Посебни извештај

Члан 51.

Ако постоје нарочито важни разлози, Повереник може по сопственој иницијативи или на захтев Народне скупштине, поднети посебан извештај Народној скупштини.

Посебан извештај садржи сажетак који се објављује у *Службеном гласнику Републике Србије*.

VIII КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 52.

Уз мишљење да је дошло до повреде одредаба овог закона, Повереник препоручује лицу против кога је поднета притужба начин отклањања повреде права.

Лице коме је препорука упућена дужно је да поступи по препоруци у року од 30 дана од дана пријема препоруке, као и да о томе обавести Повереника.

Мере

Члан 40.

Ако лице коме је препорука упућена не поступи по препоруци или по њој поступи само делимично, Повереник му изриче меру опомене.

Ако лице из става 1. овог члана не поступи по препоруци у року од седам дана од дана изрицања опомене, Повереник му изриче меру јавне осуде.

У одлуци о изрицању мере јавне осуде, утврђује се да је лице из става 1. овог члана поступило дискриминаторски, као и да није поступило по препоруци Повереника.

Одлука о изрицању мере јавне осуде објављује се на трошак лица из става 1. овог члана у јавном гласилу.

Сходна примена других закона

Члан 41.

На поступак пред Повереником сходно се примењују одредбе закона којим се уређује општи управни поступак.

VI СУДСКА ЗАШТИТА

Судска надлежност и поступак

Члан 42.

Свако ко је повређен дискриминаторским поступањем има право да поднесе тужбу окружном суду.

У поступку се сходно примењују одредбе закона о парничном поступку.

Поступак је хитан.

Ревизија је увек допуштена.

Месна надлежност

Члан 43.

У поступку за заштиту од дискриминације месно је надлежан, поред суда опште месне надлежности и суд на чијем подручју је седиште, односно пребивалиште тужиоца.

Тужбе

Члан 44.

Тужбом из члана 42, став 1. овог закона може се тражити:

1. забрана извршења радње од које прети дискриминација, забрана даљег вршења радње дискриминације, односно забрана понављања радње дискриминације;

Повереник самостално одлучује, у складу са законом, о пријему лица у радни однос у стручну службу, руковођен потребом професионалног и делотворног вршења своје надлежности.

На запослене у стручној служби Повереника сходно се примењују прописи о радним односима у државним органима.

Финансијска средства за рад Повереника и његове стручне службе обезбеђују се у буџету Републике Србије, на предлог Повереника.

Повереник има седиште у Београду.

Надлежност Повереника

Члан 33.

Повереник:

1. прима и разматра притужбе због повреда одредби овог закона и даје мишљења и препоруке у конкретним случајевима и изриче мере у складу са чланом 40. овог закона;
2. подносиоцу притужбе пружа информације о његовом праву и могућности покретања судског или другог поступка заштите;
3. уз пристанак странака, спроводи поступак мирења;
4. подноси тужбе из члана 43. овог закона, због повреде права из овог закона, без обзира на поступак који сам води;
5. подноси кривичне и прекршајне пријаве због повреде права из овог закона;
6. подноси годишњи и посебан извештај Народној скуштини о повредама одредби овог закона и о њему обавештава јавност;
7. упозорава јавност на најчешће, типичне и тешке случајеве дискриминације, путем информатора, јавних гласила или на други начин;
8. прати спровођење закона и других прописа, иницира доношење или измену прописа ради спровођења и унапређивања заштите од дискриминације и даје мишљење о одредбама нацрта закона и других прописа који се тичу забране дискриминације;
9. успоставља и одржава сарадњу са независним органима и телима надлежним за остваривање равноправности и заштиту људских права на нивоу локалне самоуправе и територијалне аутономије;
10. препоручује органима јавне власти и другим лицима мере за остваривање равноправности.

Пословник о раду

Члан 34.

Повереник доноси пословник о раду којим се ближе уређује начин његовог рада и поступања.

Дискриминација националних мањина

Члан 24.

Забрањена је дискриминација националних мањина и њихових припадника на основу националне припадности, етничког порекла, верских уверења и језика.

Начин остваривања и заштита права припадника националних мањина уређује се посебним законом.

Дискриминација због политичке или синдикалне припадности

Члан 25.

Забрањена је дискриминација због политичких убеђења лица или групе, односно припадности или неприпадности политичкој странци односно синдикалној организацији.

Дискриминацијом из става 1. овог члана не сматрају се ограничења која се односе на вршиоце одређених државних функција, као и ограничења неопходна ради спречавања заговарања и вршења фашистичких, нацистичких и расистичких активности, прописана у складу са законом.

Дискриминација особа са инвалидитетом

Члан 26.

Дискриминација постоји ако се поступа противно начелу поштовања једнаких права и слобода особа са инвалидитетом у политичком, економском, културном и другом аспекту јавног, професионалног, приватног и породичног живота.

Начин остваривања и заштита права особа са инвалидитетом уређује се посебним законом.

Дискриминација с обзиром на здравствено стање

Члан 27.

Забрањена је дискриминација лица или групе с обзиром на њихово здравствено стање, као и чланова њихових породица.

Дискриминација из става 1. овог члана постоји нарочито ако се лицу или групи због њихових личних својстава неоправдано одбије пружање здравствених услуга, поставе посебни услови за пружање здравствених услуга који нису оправдани медицинским разлозима, одбије постављање дијагнозе и ускрате информације о тренутном здравственом стању, предузетим или намераваним мерама лечења или рехабилитације, као и узнемиравање, вређање и омаловажавање у току боравка у здравственој установи.

IV ПОВЕРЕНИК ЗА ЗАШТИТУ РАВНОПРАВНОСТИ

Поступак избора Повереника

Члан 28.

Повереника бира Народна скупштина Републике Србије (у даљем тексту: Народна скупштина), већином од укупног броја посланика, на предлог одбора надлежног за уставна питања (у даљем тексту: Одбор).

категоријама лица из става 2. овог члана (жене, труднице, породиље, родитељи, малолетници, особе са инвалидитетом и други).

Дискриминација у пружању јавних услуга и коришћењу објеката и површина

Члан 17.

Дискриминација у пружању јавних услуга постоји ако правно или физичко лице, у оквиру своје делатности односно занимања, на основу личног својства лица или групе, одбије пружање услуге, за пружање услуге тражи испуњење услова које се не траже од осталих лица или група, односно ако у пружању услуга неоправдано да првенство другом лицу или групи.

Свако има право на једнак приступ објектима у јавној употреби (објекти у којима се налазе седишта органа јавне власти, објекти у области образовања, здравства, социјалне заштите, културе, спорта, туризма, објекти који се користе за заштиту животне средине, за заштиту од елементарних непогода и слично), као и јавним површинама (паркови, тргови, улице, пешачки прелази и друге јавне саобраћајнице и слично), у складу са законом или другим прописом.

Дискриминација у области верских права

Члан 18.

Дискриминација постоји ако се поступа противно обавези непристрасности државе према црквама и верским заједницама, а нарочито ако се посебне слободе и права неоправдано обезбеђују припадницима појединих вероисповести или се неоправдано одбија признање појединих цркава или верских заједница.

Дискриминација постоји и ако се поступа противно начелу слободног испољавања вере или уверења, односно ако се лицу или групи ускраћује право на стицање, одржавање, изражавање и промену вере или уверења, као и право да поступа у складу са својом вером или уверењима.

Дискриминација у области васпитања, образовања и стручног оспособљавања

Члан 19.

Свако има право на предшколско и школско васпитање, образовање и стручно оспособљавање под једнаким условима, у складу са законом или другим прописом.

Забрањено је, лицу или групи на основу њиховог личног својства, неоправдано отежати или онемогућити упис у васпитно-образовну установу, или искључити их из ових установа, отежати или ускратити могућност праћења наставе и учешћа у другим васпитним, односно образовним активностима, неоправдано разврставати ученике по личној својству, злостављати их и на други начин неоправдано правити разлику и неједнако поступати према њима.

Забрањена је дискриминација васпитних и образовних установа које обављају делатност у складу са законом и другим прописом, као и лица која користе или су користили услуге ових установа.

Дискриминација постоји ако се према лицу или групи неоправдано поступа лошије него што се поступа или би се поступало према другима, искључиво или углавном због тога што су тражили, односно намеравају да траже заштиту од дискриминације или због тога што су понудили или намеравају да понуде доказе о дискриминаторском поступању.

Удруживање ради вршења дискриминације

Члан 10.

Забрањено је удруживање ради вршења дискриминације, односно деловање организација или група које је усмерено на кршење уставом, међународним споразумом и законом зајамчених слобода и права или на изазивање националне, расне, верске и друге мржње, раздора или нетрпељивости.

Говор мржње

Члан 11.

Забрањено је изражавање идеја, информација и мишљења којима се подстиче дискриминација, мржња или насиље против лица или групе због њиховог личног својства, у јавним гласилима и другим публикацијама, на скуповима и местима доступним јавности, исписивањем и приказивањем порука или симбола и на други начин.

Узнемиравање и понижавајуће поступање

Члан 12.

Забрањено је узнемиравање и понижавајуће поступање које има за циљ или представља повреду достојанства лица или групе на основу њиховог личног својства, а нарочито ако се тиме ствара страх или непријатељско, понижавајуће и увредљиво окружење.

Тешки облици дискриминације

Члан 13.

Тешки облици дискриминације су:

1. изазивање и подстицање мржње, раздора или нетрпељивости на основу националне, расне или верске припадности, језика, политичког опредељења, пола, родног идентитета, сексуалног опредељења и инвалидитета, а нарочито пропагирање расне, националне или верске супериорности, мизогиније и хомофобије;
2. пропагирање или вршење дискриминације од стране органа јавне власти и у поступцима пред органима јавне власти;
3. пропагирање дискриминације путем јавних гласила;
4. ропство, трговина људским бићима, апартхејд, геноцид, етничко чишћење и њихово пропагирање; или негирање њихових појава;
5. дискриминација лица по основу два или више личних својстава (вишеструка или укштена дискриминација);
6. дискриминација која је извршена више пута (поновљена дискриминација) или која се чини у дужем временском периоду (продужена дискриминација) према истом лицу или групи.

I ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Предмет Закона

Члан 1.

Овим законом уређује се општа забрана дискриминације, облици и случајеви дискриминације, као и поступци заштите од дискриминације.

Овим законом установљава се Повереник за заштиту равноправности, као самосталан државни орган, независан у вршењу својих надлежности.

Појмови

Члан 2.

У овом закону:

- 1) Изрази „дискриминација“ и „дискриминаторско поступање“ означавају свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање, или давање првенства), у односу на лица или групе као и на чланове њихових породица, или њима блиска лица, на отворен или прикривен начин, а која се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу, чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима (у даљем тексту: лична својства);
- 2) Изрази „лице“ и „свако“ означавају оног ко борави на територији Републике Србије или на територији под њеном јурисдикцијом, без обзира на то да ли је држављанин Републике Србије, неке друге државе или је лице без држављанства, као и правно лице које је регистровано, односно обавља делатност на територији Републике Србије;
- 3) Израз „грађанин“ означава лице које је држављанин Републике Србије.
- 4) Израз „орган јавне власти“ означава државни орган, орган територијалне аутономије, орган локалне самоуправе, организацију којој је поверено вршење јавних овлашћења, као и правно лице које оснива или финансира у целини, односно у претежном делу, Република, територијална аутономија или локална самоуправа.

Сви појмови који се користе у овом закону у мушком роду обухватају исте појмове у женском роду.

Заштићена права и лица

Члан 3.

Свако има право да га надлежни судови и други органи јавне власти Републике Србије ефикасно штите од свих облика дискриминације.

Странац у Републици Србији, у границама утврђеним уставом, међународним споразумом и законом, има једнака права и обавезе као грађанин Републике Србије, осим права и обавеза која непосредно проистичу из држављанства Републике Србије.